

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego	13
Przedmowa	15
Słowo wstępne i podziękowania	17
Część I Siatka pojęciowa i tło historyczne	23
1 Rozdział	25
Wstęp	25
Cele, metody i sposoby analizy	27
Państwa wciąż w grze	29
Kluczowe pytania	31
Studia o granicach: interdyscyplinarna nauka rozwijana od blisko 50 lat	33
Jak wiele jest granic?	35
Członkowie ONZ i stowarzyszenia ludności rdzennej	36
Czy granice znikną? Mało prawdopodobny scenariusz	36
Zarys treści rozdziałów	37
2 Rozdział	
Geografia, mapy, oraz „Inni” w ujęciu historycznym	41
O mapach i doktrynie powstrzymywania: jak wizualizujemy przestrzeń	42
Edukacja geograficzna	43
Zniekształcenia mapy	44
Ludy tubylcze	46
Poszukiwacze przygód, dzienniki podróży i fotografie: poszukiwanie i wytwarzanie „Innego”	50
Podróżnicy w XVIII i XIX w.	50
Czasopisma, filmy i kultura popularna	52
Imperializm, imperia i kolonializm	53
Azja Zachodnia i Eurazja	54
Wyznaczanie granic na kontynencie afrykańskim	55
Konkuzje	58
3 Rozdział	
Globalne nierówności i lokalne pogranicza: podstawowe pojęcia	63
Pogranicza: Przestrzeń kontra tożsamość	64
Globalne nierówności ekonomiczne	66
Baza danych na temat pogranicznych nierówności ekonomicznych	67
Zastrzeżenia do narracji opartych na liczbach: „metafory liczbowe?”	72
Kreowanie teorii granic: skąd ludzie biorą środki do życia	75
Kategoryzacja granic	77

Ku integracji	81
Zmniejszanie nierówności: rola instytucji	84
Konkluzje: tworzenie modelu „IN-NI” (I-2)	85

Część II Regionalne studia przypadków 89

4 Rozdział 91

Dwie Ameryki. Współzależne pogranicze amerykańsko-meksykańskie 91

Znaczenie historii 94

Migracja w poszukiwaniu pracy i bezpieczeństwa 97

Polityka imigracyjna Stanów Zjednoczonych: podróże stają się coraz trudniejsze 99

Współczesne praktyki imigracyjne 101

Reżim bezpieczeństwa: rygor narzucony na pograniczach 103

Życie codzienne na pograniczu 104

Ograniczony budżet domowy a różnice w cenach 105

Szkoły i edukacja 106

Przedsiębiorczość i rynek pracy 108

Liczne problemy z bezpieczeństwem na pograniczach 110

Konkluzje 113

5 Rozdział 119

Od terenów pozbawionych granic do ran podziału i płotów na indyjskich granicach 119

Postkolonialna Azja Południowa 119

Perspektywa historyczna 121

Wspólnoty bezpieczeństwa? 121

Dziki kapitalizm, kolonializm i podzielone granice 123

Podział Indii: historia granic z piekła rodem 124

Kobiety w konfliktach granicznych 125

Współczesne indyjskie pogranicze Bengalu: północny wschód 127

Płec na współczesnym pograniczu 131

Etniczność oraz „zarejestrowane plemiona”: akcja afirmacyjna i bunt 132

Bariery psychologiczne we współdzielonej przestrzeni lądowej i morskiej 133

Męski nacjonalizm i diaspora transnarodowa 134

Konkluzje 135

6 Rozdział 139

(Zagrożona) integracja europejska. Ponadpaństwowa mobilność 139

Znaczenie map 141

Ujmowanie historii na mapach 141

Od zaszłości historycznych ku budowie równowagi i wspólnych instytucji 142

Zrównoważenie ekonomiczne? 143

Sieci instytucjonalne UE	145
Rola i znaczenie instytucji regionalnych w życiu codziennym	147
Pogranicze polsko-niemieckie	149
Ludzie pogranicza	149
Dwumasto: Frankfurt nad Odrą i Słubice	152
Konkluzje	155
7 Rozdział	161
Granice morskie i rzeczne	161
Współpraca na wodach	162
Mapy morskie: nowe wyobrażenia o przestrzeni	163
Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	163
Konflikty na Morzu Południowochińskim	164
Rzeki przebiegające przez granice lądowe	167
Migracja morska	168
Zniechęcanie do migracji morskiej	169
Eksport pracy	170
Konkluzje	173
Część III Polityka publiczna	177
8 Rozdział	179
Bezpieczeństwo i przetrwanie	179
Różne podejścia do kwestii bezpieczeństwa	180
Wybrane kwestie pojęciowe	182
Bezpieczeństwo środowiskowe	184
Zdrowie a środowisko	186
Globalne wyzwania światowej polityki pogranicznej	188
Rynki a zmieniająca się świadomość	190
Wolność od terroru i terroryzmu państwowego	192
Brak bezpieczeństwa a płęć	193
Mury i płoty na nierównych granicach	195
Czyja to ojczyzna?	197
Konkluzje	200
9 Rozdział	205
Obywatelstwo, migracja oraz przemieszczanie się ludzi przez granice	205
Obywatelstwo i biopolityka	206
Historia i paragrafy: rodzina i biurokracja	209
Płęć a relacje rodzinne	209
Nowoczesne biurokracje	211
Konflikt zasad rodzinnych, kulturowych oraz państwowych w Azji Południowej	211
Historia granicy amerykańsko-meksykańskiej	213

Współczesne biurokratyczne reguły	214
Dokumenty a życie codzienne na pograniczu	215
Podróżowanie przez granice	217

Sprzeczne prawa: uchodźcy i przesiedlenia 219

Prawa płci	220
Uchodźcy: praktyka i nadzieje na przyszłość	220
Migracja z Południa dalej na południe: Obóz czy przesiedlenie?	222
Koszmar geopolityczny w Azji Zachodniej: skąd wzięli się migranci w Unii Europejskiej?	224
Niebezpieczne podróże i niejednoznaczne ich zakończenia	226
Problem płci w podróżach migrantów	228
Osiedlanie się i asymilacja migrantów	229

Konkluzje 231

10 Rozdział 237

Bardziej wolny i sprawiedliwy handel na pograniczach 237

Szara strefa oraz legalny handel transgraniczny 239

Handel legalny i nielegalny oraz dozwolony i niedozwolony	239
Nielegalny handel alkoholem i narkotykami	240
Biurokraci pogranicza	242
Od bezpieczeństwa do tarapatów na pograniczach Azji Południowej	243

Szara strefa – podsumowanie 246

Pogranicze amerykańsko-meksykańskie i wciąż obecny model maquiladora 247

Mieszane uczucia: kto zyskuje, a kto traci?	248
Niskie płace i niebezpieczne warunki życiowe	250
Praca w fabrykach a płęć	251
Nierówności na pograniczach: niewielkie zmiany w różnicach ekonomicznych między państwami	252
Życie codzienne na pograniczach w czasach wzmożonych kontroli bezpieczeństwa	253

Konkluzje (oraz spojrzenie na Europę) 256

Część IV Łącząc pogranicza 261

11 Rozdział 263

Problematyka pogranicza w filmach 263

Oddziaływanie filmów: różne rzeczywistości, ukryte cele i propaganda 266

Gatunek 1.: Filmy historyczne i przedstawiające ludy rdzenne	268
Gatunek 2.: Konflikt a bezpieczeństwo na granicach	269
Gatunek 3.: Migracja oraz niebezpieczne podróże	271
Gatunek 4.: Doświadczenia kobiet na pograniczach	273
Gatunek 5.: Legalny i nielegalny handel oraz biznes	274
Gatunek 6.: Zwycięstwa i porażki	276

Konkluzje 277

12 Rozdział 281**Propozycje rozwiązań. Organizacje pozarządowe oraz zmiana polityki w skali globalnej i regionalnej 281****Stan gospodarki w erze globalnej 282**

Trzy pogranicza (i napięcia na granicach morskich) 282

Inwestycje na pograniczach 283

Wzrost gospodarczy pomniejszony o koszty środowiskowe 284

Prawo międzynarodowe 285

Instytucje wielopoziomowe: globalne, na pograniczach, państwowe oraz pozarządowe 285

Ruchy społeczne i organizacje pozarządowe 286

Ludzie pogranicza wychodzą z cienia 287

Grupy wyznaniowe 291

Stawianie oporu państwu 292

Zaangażowanie decydentów 292

Regionalne i transgraniczne instytucje władzy 293

Instytucje publiczne w Europie, Ameryce Północnej i Azji

Południowej 294

Potrzeba interwencji. Ale czyjej i skąd? 295

Regiony transgraniczne: analiza 296

Rozwiązania stosowane przez państwa: w kierunku wspólnego dobrobytu na przyjaznych pograniczach 298

Programy szkolne i rytuały narodowe: dlaczego warto zbliżyć pogranicza? 298

Od jedno- do wielojęzyczności 299

Wartości europejskie i narodowe 300

Teksasński program nauczania: ignorować Meksyk i granice 301

Interwencjonizm w edukacji 301

Wychodzenie z centralizmu państwowego 302

Indywidualne wybory i więzi osobiste 303

Konkluzje 304**13 Rozdział 307****Konkluzje oraz refleksje na temat granic w erze globalnej 307****Krótkie podsumowanie 307****Odpowiadając na pytania postawione w 1. rozdziale 310****Rozwój teorii o granicach 312****Granica badań 313****Co przyniesie następna dekada? Mniejsze czy większe zmiany w granicach? 313**

Postowie 319

Załącznik 323

Bibliografia 325

Indeks nazwisk 341